

Presă și informare

Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COMUNICAT DE PRESĂ nr. 31/22
Luxemburg, 22 februarie 2022

Hotărârea în cauza C-430/21
RS (Efectul deciziilor unei curți constituționale)

Dreptul Uniunii se opune unei norme naționale în virtutea căreia instanțele naționale nu au abilitatea să examineze conformitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale constatate ca fiind constituțională printr-o decizie a curții constituționale a statului membru respectiv

Aplicarea unei asemenea norme ar aduce atingere principiului supremației dreptului Uniunii și eficacității mecanismului trimiterii preliminare

Curtea este chemată să se pronunțe cu privire la principiul independenței judecătorilor, consacrat la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat în special cu principiul supremației dreptului Uniunii, într-un context în care o instanță de drept comun a unui stat membru nu are abilitatea, în temeiul dreptului național, să examineze conformitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale constatate ca fiind conformă cu constituția de către curtea constituțională a acestui stat membru și în care judecătorul național se expune unor cercetări și unor sancțiuni disciplinare în cazul în care decide să efectueze o asemenea examinare.

În speță, RS a fost condamnat în urma unui proces penal în România. Ulterior, soția lui a depus o plângere privind, printre alții, mai mulți magistrați pentru pretinsa săvârșire a unor infracțiuni în cadrul procesului penal menționat. În continuare, RS a introdus o contestație la Curtea de Apel Craiova (România) pentru a contesta caracterul excesiv al duratei urmăririi penale începute ca urmare a acestei plângeri.

Pentru a se pronunța cu privire la această contestație, Curtea de Apel Craiova consideră că trebuie să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii¹ a legislației naționale prin care a fost înființată, în cadrul Ministerului Public, o secție specializată pentru investigarea infracțiunilor din justiție, precum infracțiunile investigate în speță. Cu toate acestea, ținând seama de decizia Curții Constituționale (România)², pronunțată după Hotărârea Curții în cauza Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții³, Curtea de Apel Craiova nu ar fi abilitată, în temeiul dreptului național, să efectueze o asemenea examinare a conformității. Astfel, prin decizia sa, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată o excepție de neconstituționalitate invocată în privința mai multor dispoziții ale acestei legislații, subliniind totodată că, atunci când constată că o legislație națională este conformă cu dispoziția din Constituție care consacră principiul supremației dreptului

¹ Concret, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și anexa la Decizia 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO 2006, L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55).

² Decizia nr. 390 din 8 iunie 2021.

³ Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții, [C-83/19](#), [C-127/19](#), [C-195/19](#), [C-291/19](#), [C-355/19](#) și [C-397/19](#) (a se vedea și [CP nr. 82/21](#)), în care Curtea a statuat printre altele că legislația în cauză este contrară dreptului Uniunii în cazul în care înființarea unei asemenea secții specializate nu este justificată de imperative obiective și verificabile legate de o bună administrare a justiției și nu este însoțită de garanții specifice identificate de Curte (a se vedea punctul 5 din dispozitivul acestei hotărâri).

Uniunii⁴, o instanță de drept comun nu are abilitarea să examineze conformitatea acestei legislații naționale cu dreptul Uniunii.

În acest context, Curtea de Apel Craiova a decis să sesizeze Curtea pentru a clarifica, în esență, dacă dreptul Uniunii se opune lipsei abilitării unui judecător național de drept comun de a examina conformitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații în împrejurări precum cele din speță și aplicării unor sancțiuni disciplinare acestui judecător pentru motivul că acesta decide să efectueze o astfel de examinare.

Curtea, întrunită în Marea Cameră, consideră că o asemenea reglementare sau practică națională este contrară dreptului Uniunii⁵.

Aprecierea Curții

Mai întâi, Curtea consideră că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE nu se opune unei reglementări sau unei practici naționale care prevede că instanțele de drept comun ale unui stat membru sunt ținute, în temeiul dreptului constituțional național, să respecte o decizie a curții constituționale a acestui stat membru prin care o legislație națională este constatată ca fiind conformă cu constituția statului membru respectiv, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența acestei curți constituționale în special față de puterile legislativă și executivă. Situația nu este însă aceeași atunci când aplicarea unei astfel de reglementări sau a unei astfel de practici implică excluderea oricărei competențe a acestor instanțe de drept comun de a aprecia compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care o asemenea curte constituțională a considerat-o conformă cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii.

În continuare, Curtea subliniază că respectarea obligației care incumbă instanței naționale de a aplica integral orice dispoziție de drept al Uniunii care are efect direct este necesară printre altele pentru a se asigura respectarea egalității statelor membre în raport cu tratatele, ce exclude posibilitatea ca o măsură unilaterală, indiferent de natura acesteia, să prevaleze împotriva ordinii juridice a Uniunii și constituie o expresie a principiului cooperării loiale enunțat la articolul 4 alineatul (3) TUE, care impune să fie lăsată neaplicată orice dispoziție eventual contrară a legislației naționale, indiferent dacă aceasta este anterioară sau ulterioară normei dreptului Uniunii care are efect direct.

În acest context, Curtea amintește că a statuat deja, pe de o parte, că legislația în discuție intră în domeniul de aplicare al Deciziei 2006/928⁶ și că ea trebuie, în consecință, să respecte cerințele care decurg din dreptul Uniunii, în special din articolul 2 și din articolul 19 alineatul (1) TUE⁷. Pe de altă parte, atât articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cât și obiectivele de referință specifice în materie de reformă a sistemului judiciar și de luptă împotriva corupției enunțate în anexa la Decizia 2006/928 sunt formulate în termeni clari și preciși și nu sunt însoțite de nicio condiție, astfel încât ele au efect direct⁸. În consecință, în cazul imposibilității de a proceda la o interpretare conformă a dispozițiilor naționale cu dispoziția menționată sau cu obiectivele menționate, instanțele de drept comun române trebuie să înlăture, din oficiu, aceste dispoziții naționale.

În această privință, Curtea arată că instanțele de drept comun române sunt, în principiu, competente să aprecieze compatibilitatea cu aceste norme de drept al Uniunii a unor dispoziții legislative naționale fără a trebui să sesizeze Curtea Constituțională cu o cerere în acest scop. Ele sunt însă private de această competență atunci când Curtea Constituțională a statuat că aceste

⁴ În Decizia nr. 390/2021, Curtea Constituțională a statuat că legislația în cauză era conformă cu articolul 148 din Constituția României.

⁵ Având în vedere articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 și cu articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii.

⁶ A se vedea nota de subsol 1 pentru referința completă a Deciziei 2006/928.

⁷ Hotărârea Asociația „Forumul Judecătorilor din România”, citată anterior, punctele 183 și 184.

⁸ Hotărârea Asociația „Forumul Judecătorilor din România”, citată anterior, punctele 249 și 250, și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) și [C-840/19](#) (a se vedea și [CP nr. 230/21](#)), punctul 253.

dispoziții legislative sunt conforme cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii, întrucât aceste instanțe sunt obligate să se conformeze acestei decizii. Or, o astfel de normă sau practică națională ar constitui un obstacol în calea deplinei eficacități a normelor de drept al Uniunii în cauză, în măsura în care ar împiedica instanța de drept comun chemată să asigure aplicarea dreptului Uniunii să aprecieze ea însăși compatibilitatea acestor dispoziții legislative cu acest drept.

În plus, aplicarea unei astfel de norme sau a unei astfel de practici naționale ar aduce atingere eficacității cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin mecanismul trimiterii preliminare, descurajând instanța de drept comun chemată să soluționeze litigiul să sesizeze Curtea cu o cerere preliminară, iar aceasta pentru a se conforma deciziilor curții constituționale a statului membru în cauză.

Curtea subliniază că aceste constatări se impun cu atât mai mult într-o situație în care o decizie a curții constituționale a statului membru în cauză refuză să dea curs unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar de Curte, întemeindu-se printre altele pe identitatea constituțională a acestui stat membru și pe considerația potrivit căreia Curtea și-ar fi depășit competența. Curtea arată că, în temeiul articolului 4 alineatul (2) TUE, poate fi chemată să verifice dacă o obligație de drept al Uniunii nu încalcă identitatea națională a unui stat membru. În schimb, această dispoziție nu are nici ca obiect, nici ca efect să autorizeze o curte constituțională a unui stat membru ca, ignorând obligațiile care îi incumbă în temeiul dreptului Uniunii, să înlăture aplicarea unei norme de drept al Uniunii pentru motivul că această normă ar încălca identitatea națională a statului membru în cauză, așa cum este definită de curtea constituțională națională. Astfel, dacă curtea constituțională a unui stat membru consideră că o dispoziție de drept derivat al Uniunii, așa cum a fost interpretată de Curte, încalcă obligația de a respecta identitatea națională a acestui stat membru, ea trebuie să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară pentru aprecierea validității acestei dispoziții în lumina articolului 4 alineatul (2) TUE, Curtea fiind singura competentă să constate nevaliditatea unui act al Uniunii.

În plus, Curtea subliniază că, din moment ce ea deține o competență exclusivă pentru a furniza interpretarea definitivă a dreptului Uniunii, curtea constituțională a unui stat membru nu poate, pe baza propriei interpretări a unor dispoziții de drept al Uniunii, să statueze în mod valabil că Curtea a pronunțat o hotărâre care depășește sfera sa de competență și, prin urmare, să refuze să dea curs unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar de aceasta din urmă.

Pe de altă parte, întemeindu-se pe jurisprudența sa anterioară⁹, Curtea precizează că articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se opun unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru orice nerespectare a deciziilor curții constituționale naționale, în special pentru a fi înlăturat aplicarea unei decizii prin care aceasta a refuzat să dea curs unei hotărâri pronunțate de Curte cu titlu preliminar.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” □ ☎ (+32) 2 2964106

⁹ Hotărârea Euro Box Promotion și alții, citată anterior.